

Výstupy z dotazníkového zjetení mapujícího realizaci primární prevence na pražských ýkolách

Pro odd lení prevence MHMP zpracovalo Pražské centrum primární prevence (Centrum sociálních služeb Praha)

Pr zkum realizovalo Pražské centrum primární prevence pro pot eby odd lení prevence MHMP. Respondenty byli metodici prevence základních a st edních zkol na území hlavního m sta Prahy. Cílem bylo zmapovat situaci p i poskytování primární prevence rizikového chování (PPRCH) ve zkolách v Praze. Hlavní oblasti dotazníkového zjetení: zp sob realizace PPRCH, poskytovatelé PPRCH, financování PPRCH, studium zkolních metodik prevence (MP). Pr zkum m oe sloužit spíše jako podklad dalšímu podrobn jzímu a konkrétn jzímu zkoumání. Sb r dat probíhal v záv re ných m sících zkolního roku 2012/2013. Dotazník distribuovalo odd lení prevence MHMP prost ednictvím obvodních metodik prevence p i pedagogicko-psychologických poradnách a odboru zkolství MHMP.

Celkem odpov d lo 190 zkol z celkového po tu 420 zkol na území hl. m sta Prahy. Návratnost je tedy 45%.¹

Návratnost dotazník	Odpov d lo zkol	Celkem zkol v Praze ²	Návratnost
návratnost celkem	190	420	45 %
návratnost ZŠ	88	226	39 %
návratnost SŠ	88	194	45 %

*Kategorie ZŠ a SŠ byly zakódovány z odpovědí respondentů podle typu školy, včetně těch škol, které uvedli jako typ školy jiné, ale z odpovědi bylo zřejmé, že spadají do jedné z kategorií.

V následujících podrobných tabulkách uvádíme základní rozložení zkol podle ur ených kritérií. T íd ní je následn využit u n kterých dalších otázek.

Rozložení dle velikosti ýkoly

Velikost ýkoly ³	etnost	Relativní etnost
Do 150 0ák	33	17 %
Do 250 0ák	39	21 %
Do 550 0ák	76	40 %
Do 800 0ák	31	16 %
Nad 800 0ák	11	6 %

¹ Vzorek není reprezentativní. Možnosti zobecnění výsledků na všechny školy v Praze jsou jen omezené. Neznáme vyjádření škol, které se průzkumu nezúčastnily, účast v průzkumu byla pro školy dobrovolná.

² Statistická ročenka školství. MŠMT 2012/2013

³ Kategorie velikosti škol jsme zvolili podle intervalů, dle kterých je snižována přímá vyučovací činnost výchovného poradce ve škole, podle vyhlášky 75/2005 Sb.

Rozložení dle z izovatele

Z izovatel	etnost	Relativní etnost
M stská ást	84	44 %
HMP	83	44 %
Soukromý	15	8 %
Církevní	6	3 %
Jiné	2	1 %

Rozložení dle typu ýkoly

Typ ýkoly	etnost	Relativní etnost
Základní zkola	62	33 %
Základní zkola praktická a speciální	7	4 %
Mate ská zkola a základní zkola	16	8 %
St ední odborné u ilizt	7	4 %
St ední odborná zkola	44	23 %
Gymnázium	30	16 %
Konzervato	2	1 %
Jiné	22	12 %

Formy primární prevence rizikového chování

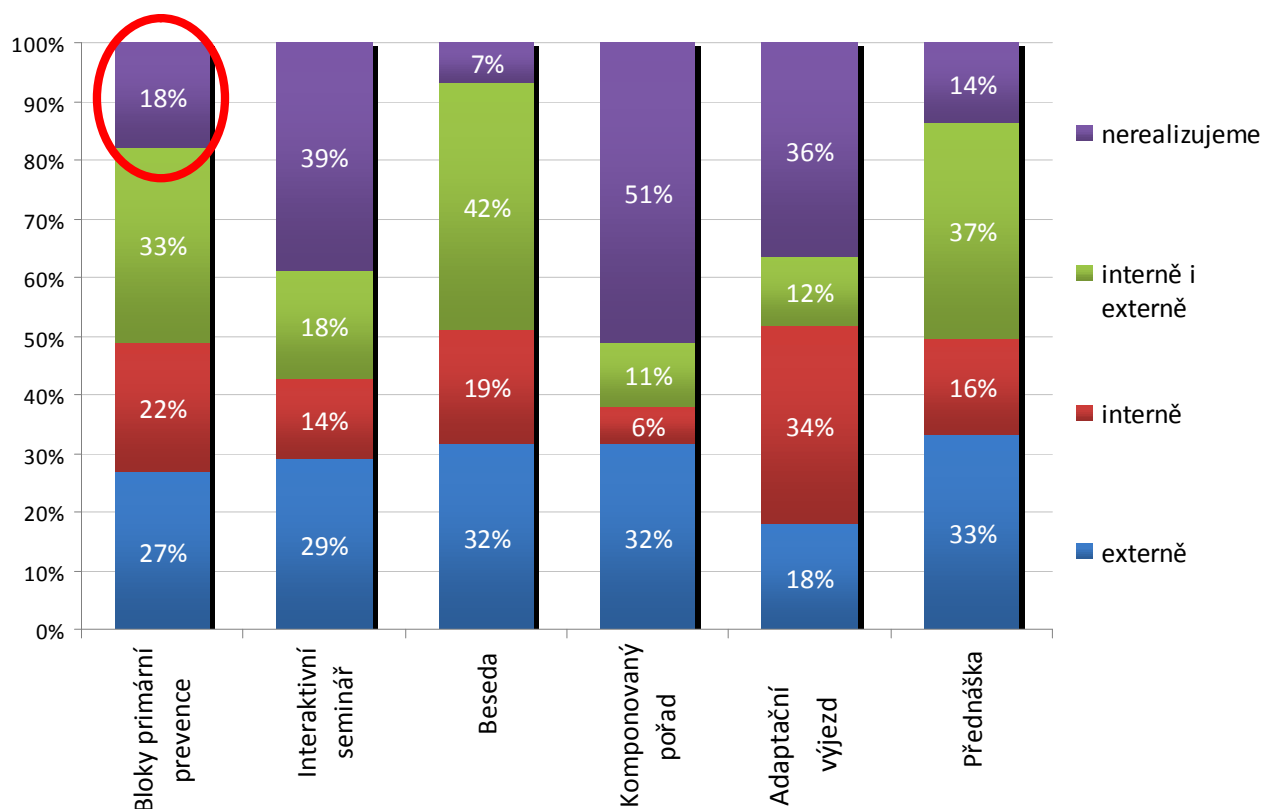
Aktivity PPRCH pro žáky

Otázka: Jaké aktivity primární prevence realizujete pro žáky a jak jejich realizaci zajišťujete?

Žáci mohli u jednotlivých forem zvolit, zda ji realizují svými vlastními silami (interně), či zda jim program zabezpečuje externí realizátor.

Formy PPRCH ⁴	extern	intern	intern i extern	nerealizujeme
Bloky primární prevence	51	42	63	34
Interaktivní seminář	55	26	35	74
Beseda	60	37	80	13
Komponovaný pořad	60	12	21	97
Adaptační výjezd	34	64	23	69
Přednáška	63	31	70	26
Jiné	9	50	70	26

* N = 190. Tabulka zobrazuje četnost.

* N = 190. Graf zobrazuje procentuální rozložení jednotlivých forem. Graf nezobrazuje možnost Jiné, v případě potřeby je k dispozici výpis těchto odpovědí.

⁴ Jednotlivé formy aktivit primární prevence rizikového chování jsou převzaty z klasifikace Prev-dat, jednotného systému pro sběr dat, který je uznáván MŠMT. Vysvětlivky jsou přílohou této zprávy a byly do škol distribuovány společně s dotazníky. Přesto se nedá zcela vyloučit možnost zkreslení dat v případě, že respondenti nerozlišovali jednotlivé formy PPRCH. Chápeme proto tento přehled jako orientační, zobrazující celkové rozložení. Stejná klasifikace je použita i v následujících otázkách.

Není zkola, která by nerealizovala žádným způsobem primární prevenci pro řádky. Žádná zkola nerealizuje pouze přednášky nebo pouze adaptační výjezdy, tedy jednorázové aktivity PPRCH bez návaznosti. Interně nejčastěji zkoly realizují adaptační výjezdy. Nejméně často zkoly realizují komponované programy.

Bloky primární prevence (bloky PPRCH), dle definice této aktivity (viz příloha), lze chápat jako součást dlouhodobého kontinuálního programu PPRCH. Z uvedených výstupů lze usuzovat, že **většina škol takové dlouhodobé kontinuální programy realizuje**. Většinou bloky PPRCH nerealizuje 18% škol. U více jak poloviny škol (59%) z těch, které bloky PPRCH realizují pouze interně, nezávisle školní metodik prevence (MPP) je třeba studovat specializační studium. Možnost záruky kvality programu a u interního i externího realizátora bude poskytovat znovu obnovený proces certifikací program PPRCH. I zkoly jakožto interní realizátor budou mít možnost nechat si certifikovat své programy.

Dokončené, respektive nedokončené, specializační studium MPP nemá vliv na volbu mezi externím realizátorem i interní realizací bloku primární prevence, ani na samotnou realizaci bloku PPRCH. Ukázal se vliv dokončeného studia na realizaci adaptačních výjezdů. 45% škol, kde MPP již dokončil studium realizuje adaptační výjezdy interně. Většinou adaptační výjezd (AV) nerealizuje 26% těchto škol. Ze škol, kde MPP je třeba studovat, realizuje AV interně 26%, většina je nerealizuje ve 45%. MPP, kteří nezávisle studovat, tedy realizují AV méně než ti, kteří studium započali i dokončili.

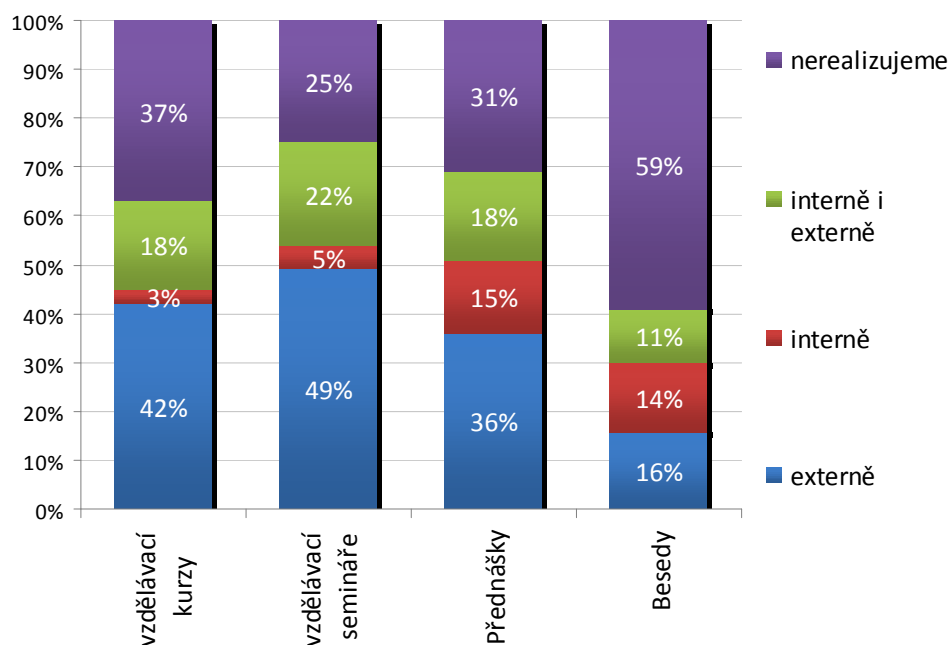
Vzdělávání v oblasti PPRCH pro učitele

Otázka: Jaké aktivity zaměřené na primární prevenci rizikového chování realizujete pro učitele a jak jejich realizaci zajišťujete?

Možnostily u jednotlivých forem zvolit, zda ji realizují svými vlastními silami (interně), či zda jim program zabezpečuje externí realizátor.

Aktivity pro učitele	externě	interně	interně i externě	nerealizujeme
Vzdělávací kurzy	80	5	35	70
Vzdělávací semináře	93	9	41	47
Přednášky	68	29	34	59
Besedy	30	27	21	112
Jiné	6	23	2	159

*N = 190. Tabulka zobrazuje četnost.

* N = 190. Graf zobrazuje procentuální rozložení jednotlivých forem. Graf nezobrazuje možnost Jiné, v případě potřeby je k dispozici výpis těchto odpovědí.

Naprostá většina zkol (96 %) realizuje v oblasti PPRCH vzdělávací aktivity pro učitele. Aktivity pro učitele nerealizují pouze 4 % z celkového počtu respondentů. Nejčastější formou jsou vzdělávací semináře a vzdělávací kurzy, které školy realizují převážně za pomoci externího realizátora. Jako jinou formu aktivity jsou nejčastěji uváděny konzultace s poradenským pracovníkem nebo metodikem.

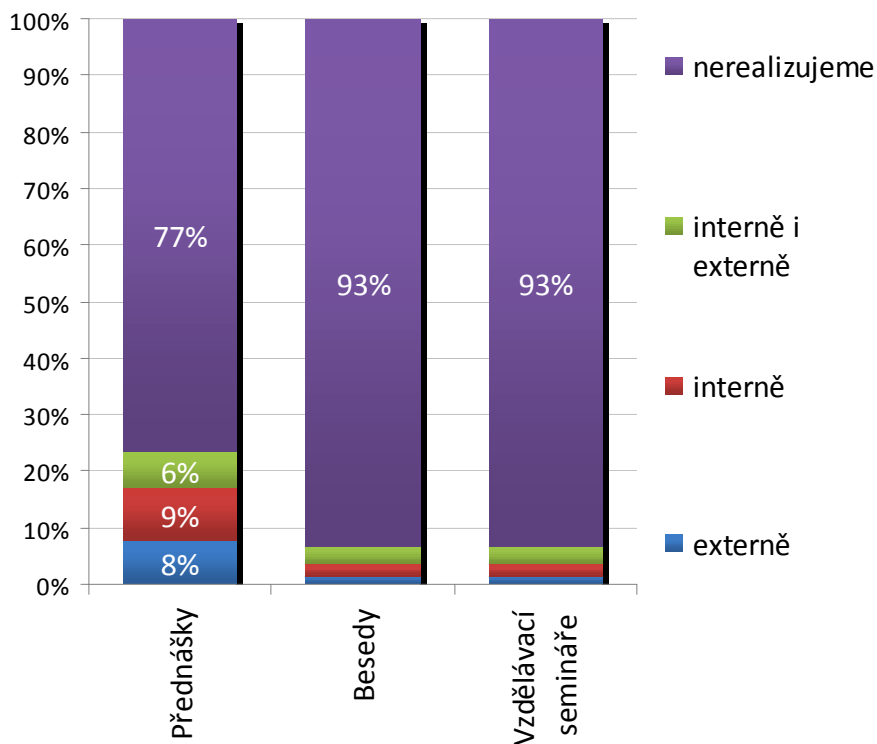
PPRCH aktivity pro rodiče

Otázka: Jaké aktivity zaměřené na primární prevenci rizikového chování realizujete pro rodiče a jak jejich realizaci zajišťujete?

☒koly můžete u jednotlivých forem zvolit, zda ji realizují svými vlastními silami (interně), či zda jim program zabezpečuje externí realizátor.

Aktivity pro rodiče	extern	intern	interně i extern	nerealizujeme
Přednášky	15	17	12	146
Besedy	17	35	20	118
Vzdělávací semináře	3	4	6	177
Jiné	2	42	5	141

*N = 190. Tabulka zobrazuje četnost.

* N = 190. Graf zobrazuje procentuální rozložení jednotlivých forem. Graf nezobrazuje možnost Jiné, v případě by je k dispozici výpis těchto odpovědí.

43 % zkol nerealizuje žádnou formu prevence zaměřenou na rodiče. Nejčastěji realizovanou formou jsou přednášky. V jiných aktivitách jsou častěji využívány různé formy konzultací s učiteli a školními poradenskými pracovníky, a to jak skupinových, tak i individuálních. Objevila se zde také forma rodičovské kavárny jako pravidelný prostor k setkávání a realizaci různých aktivit v oblasti PPRCH.

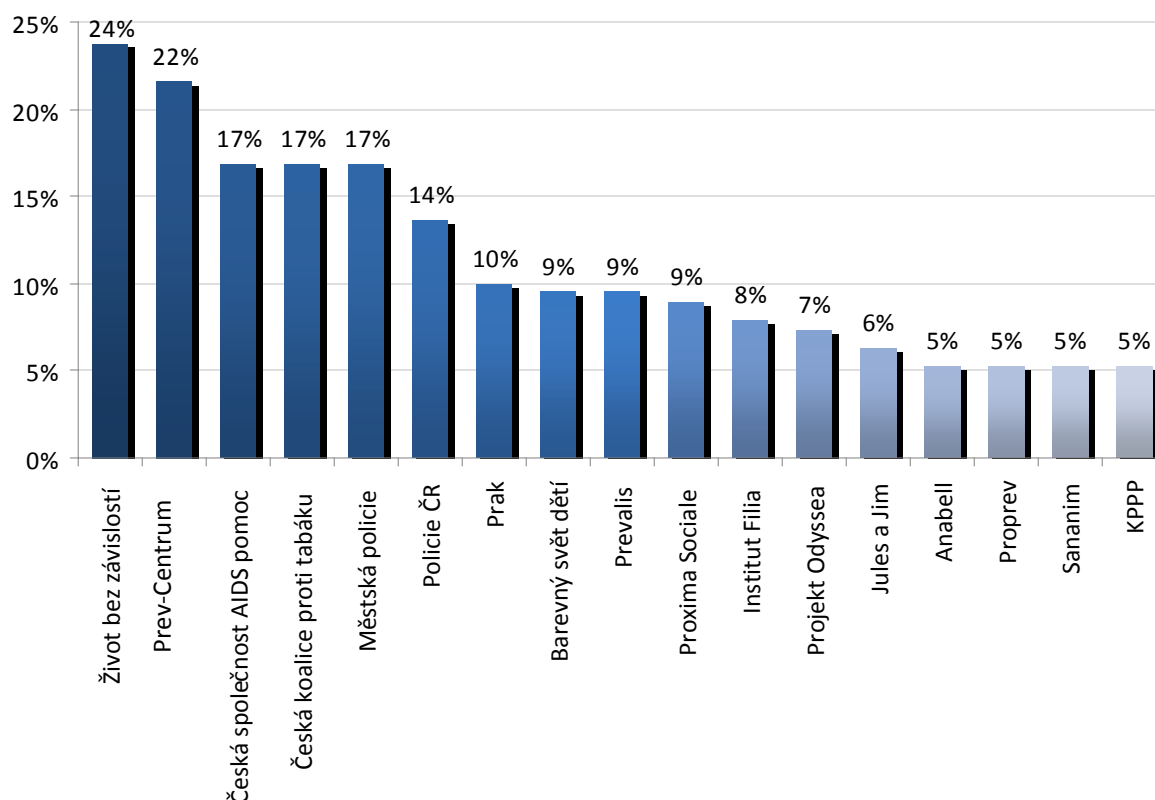
Pohled externích poskytovatel

Otázka: Prevenci na naší úkole realizují tyto organizace:

Respondenti mohli vybrat více možností.

15 % respondent nemá žádného externího poskytovatele. Na 66 % tchto zkol nezačal ŽMP dosud studovat (z celkového počtu nezačalo studovat 54 % ŽMP). Ti, co studují specializační studium, asť ji naleznou externího realizátora. (Jedním z možných vysvětlení může být lepší orientace v nabídkách poskytovatelů.)

Nejmáště zastoupenými organizacemi jsou Život bez závislostí a Prev-Centrum, p sobě na třetin pražských zkol, které se zúčastnily průzkumu.

* N = 190. Graf zobrazuje procento z celkového počtu zkol, na kterých p sobě daný externí realizátor, nevypovídá však o objemu poskytovaných služeb. V grafu jsou uvedeni poskytovatelé, kteří se objevili v alespoň 5% odpovědí respondentů. V případě potřeby je možné dodat kompletní pohled.

Financování aktivit PPRCH

Otázka: Uveďte, z jakých zdrojů Vaše ýkola v minulém ýkolním roce financovala realizaci primární prevence.

Respondenti mohli vybrat více možností.

Zdroje financování	etnost celkem	Relativní etnost celkem	Z izovatel HMP etnost (po et zkol, které erpají z daného zdroje a z izovatelem je HMP)	Z izovatel HMP Relativní etnost (% zkol, které erpají z daného zdroje a z izovatelem je HMP)	Z izovatel M etnost (po et zkol, které erpají z daného zdroje a z izovatelem je M)	Z izovatel M Relativní etnost (% zkol, které erpají z daného zdroje a z izovatelem je M)
Dotace z M	83	44 %	41	50 %	36	43 %
Zdravé m sto Praha	74	39 %	29	35 %	37	44 %
Od rodi	74	39 %	33	40 %	29	35 %
Z vlastního rozpo tu	28	15 %	13	46 %	4	14%
Dotá ní ízení M¥MT	14	7 %	5	6 %	7	8 %
Od sponzor	12	6 %	9	11 %	2	2 %
Aktivity zdarma	10	5 %	5	50 %	3	30 %
Jiná dota ní ízení MHMP	8	4 %	4	5 %	3	4 %
Nada ní fondy	7	4 %	2	29 %	0	0 %

*N = 190. Soukromé a církevní zkoly v tabulce neuvádíme. Ve vzorku je stejné zastoupení zkol, které z izuje HMP a M .

V této tabulce uvádíme i rozd lení podle toho, zda je z izovatelem zkoly m stská ást (M) nebo hlavní m sto Praha (HMP).

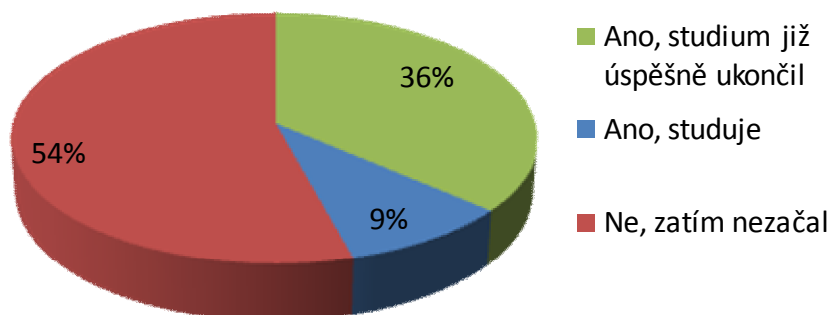
Z celkového po tu zkol ne erpalo z dota ních ízení 34 %, tzn. 0e využívali jen zdroje od rodi , sponzor , vlastní zdroje i využívali aktivity zdarma. 12 % erpá jen z dota ního ízení Zdravé m sto Praha (ZMP) a z 0ádného jiného zdroje, 13 % pouze z M a 14% pouze od rodi .

Neukázal se rozdíl v erpání z dota ních ízení mezi t mi, kte í studovali i studují specializa ní studium pro ¥MP a t mi, kte í dosud neza ali studovat.

úkolní metodici prevence

Otázka: Studuje/studoval Váš úkolní metodik prevence (üMP) 250ti hodinové akreditované specializační studium?

*N = 190.

Více než polovina úkolních metodiků prevence zatím nezačala studovat specializační studium. Podpora specializačního studia je opakovaně prioritou grantového řízení Zdravé město Praha.

Otázka: üMP na Vaší úkole vykonává ještě další funkci:

Respondenti mohli vybrat více možností.

Další funkce k üMP	etnost	Relativní etnost z celkového počtu úkol
Tečidní uitel	125	66 %
Výchovný poradce	34	18 %
editel/zástupce zkoly	21	11 %
Metodik Env.v.	6	3 %
Metodik ICT	3	2 %
úkolní psycholog/speciální pedagog	10	5 %
úádnou další funkci/Jiné	124	65 %

*N = 190.

Otázka: Odhadněte kolik hodin týdně se úMP v nuje své náplni innosti úMP?

Z celkového počtu zkol v nuje průměrně úMP své innosti **2,8 hodin týdně**. Střední hodnota (medián) je **2 hodiny týdně**. Podrobné rozložení zobrazuje následující tabulka.

Počet hod/týden	etnost	Relativní etnost
Méně než 1	12	6 %
1	25	13 %
2	62	33 %
3	37	19 %
4	21	11 %
5	17	9 %
Více než 5	16	8 %

*N = 190. n které zkoly (N = 13) mají 2 úMP. V tabulce jsou tak se teny hodiny, které práci v nují oba úMP.

Jako statisticky významné se neukázaly rozdíly podle velikosti zkoly (rozdíl je jen v kategoriích mezi zkolou do 150 0ák a zkolou nad 800 0ák. Ve zkole do 150 0ák v nuje úMP své práci v průměru 2,6 hodiny týdně, ve zkole nad 800 0ák v průměru 3 hodiny týdně.) Statisticky významný vliv se neprokázal ani u kumulace funkcí s výchovným poradcem, editorem i zástupcem zkoly. Mezi tím, zda vykonává úMP jezt další funkci nebyly v počtu hodin v nované práci úMP rozdíly.

Největší vliv na to, kolik v nuje úMP času své práci má to, zda studuje specializa ní studium (statisticky významné rozdíly mezi jednotlivými kategoriemi na hladině významnosti Sig. 0,01). úMP, kteří vystudovali specializa ní studium i ti, kteří ho započali v nují své práci více času než ti, kteří studovat dosud neza ali.

Studium úMP/Počet hod v novaných práci úMP týdně	Průměr	Medián	N
Ne, úMP zatím neza al studovat	2,4	2,0	103
Ano, úMP studuje	3,0	3,0	18
Ano, úMP již studium úspěšně ukon il	3,2	3,0	69
Celkem	2,8	2,0	190

*N = 190. n které zkoly (N = 13) mají 2 úMP. V tabulce jsou tak se teny hodiny, které práci v nují oba úMP. Kategorie méně než 1% byla zakódována jako 0 hodin, kategorie více než 5% jako 6 hodin. Srovnání tedy není zcela přesné.

Požadavky na oddělení prevence MHMP

Otázka: Jakou podporu byste uvítal/a od oddělení prevence MHMP?

Respondenti mohli uvést více odpovědí. Otevřená otázka.

Požadavky	etnost	Relativní etnost
Finance	53	27 %
Aktivity pro děti zdarma	28	14 %
Snížení primární vzdělávací úrovně	27	14 %
Zjednodušení dotací a grantů	21	11 %
Vzdělávání pro učitele	19	10 %
Metodické a výukové materiály	17	9 %
Informace	15	8 %
Kontakty na ověřené poskytovatele	7	4 %
Podpora je dostatečná	6	3 %
Snížení byrokracie	2	1 %

R1: semináře zaměřené na primární prevenci pro 1. stupeň ZŠ
 R2: síťový program zaměřený na SŽ
 R3: síťové praktických stáží pro metodiky . nízkoprahová zařízení, léčebny pro závislé

zařízení virtuálního místa pro okamžité sdílení zkušeností ZMP . uzavřené diskuzní fórum apod.

*N = 190.

Další vybrané citace respondentů :

„Zrušit grantová zařízení a žádosti; pokud lovat peníze na preventivní programy spravedlivě vzem školám každý rok - podle potřeby a za jasně stanovených podmínek úsporně - co za co. Každý metodik prevence by na konci roku v dubnu s jakou částkou měl operovat pro příští školní rok a jaké programy za to objedná a ekonomicky vyúčtovat tuje. (současná situace je destruktivní, vypížete si grant, což vás zaměstnává na spoustu hodin, mimochodem i proto, že nemáte ekonomické vzdělání, pak vám ho třeba neschválí, takže vaše práce je k ničemu a peníze, se kterými počítáte, musíte shánět jinde, nebo to celé musíte zrušit...Nebo druhá varianta, peníze dostanete, ale dozvíte se to v dubnu a do prosince to musíte vyčerpat, takže váš naplánovaný preventivní program na školní rok tzn. od září do června taky nestiháte...“

58 % respondentů, kteří uvedli jako požadavek na oddělení prevence MHMP finance, neobdrželo finance z dotacíního zařízení Zdravé město Praha, 32 % z nich neobdrželo z dotacíního zařízení.

Shrnutí - hlavní závěry

- **Návratnost dotazníkového šetření byla 45 %** (odpovědělo 190 zkol z celkového počtu 420 pražských zkol), z toho návratnost Zřídlení 39 % (88 z celkového počtu 226 pražských Zřídlení) a návratnost Sřídlení 45 % (88 z celkového počtu 194 pražských Sřídlení).
- **Více než polovina žMP (54 %) dosud nezačala studovat specializační studium.** Ze šetření také vyplývá, že v následujícím roce půjde maximálně 9 % dostudovaných žMP (uvedli, že v současné době studují). Specializační studium je dlouhodobou prioritou grantového řízení Zdravého města Praha.
- Metodik prevence, **kteří studují i vystudoval specializační studium v souvislosti s prací žMP v průměru více času** než ten, který dosud nezačal studovat (3 hodiny týdně proti 2 hodinám u těch, kteří nezačali studovat). Lze předpokládat, že žMP, kteří studují/studovali, vykonávají tedy svou práci kvalitněji, lépe se v problematice orientují, jsou si vědomi toho, co je úloha žMP obnáší. Toto zjištění může být také jedním z podkladů pro uvažované snížení úvazku a finanční ohodnocení pro ty, kteří studium dokončili.
- **Většina žkol (82 %) realizuje dlouhodobé kontinuální programy PPRCH.** Kvalitu programů je možné ověřit prostřednictvím nově obnoveného procesu certifikací programů PPRCH. Podpora kontinuálních programů PPRCH by i nadále měla být jednou z priorit grantových řízení.
- **Většina žkol (96 %) také realizuje vzdělávání v oblasti PPRCH pro učitele.** Dle analýzy minimálních preventivních programů z roku 2012 (realizují školy aktivity pro učitele v 60 %). Na tento rozpor je možné zaměřit některé z příštích kvalitativních šetření a detailněji zmapovat konkrétní aktivity pro učitele a jejich potřeby v oblasti vzdělávání. Zároveň 57 % zkol realizuje aktivity pro rodiče, což odpovídá zjištěním z analýzy MPP.
- Většina zkol (85 %) využívá služeb nějakého externího realizátora. Realizátory, kteří působí na nejvíce zkolách jsou Život bez závislostí (24 % zkol) a Prev-Centrum (22 % zkol).
- **66 % žkol se nepodílelo v roce 2011/2012 finančně na realizaci aktivit PPRCH v rámci jakéhokoli řízení.** Lze předpokládat, že o dotačních řízeních jsou žMP dostatečně informováni bez ohledu na to, zda studují i ukončili specializační studium (nebyl zjištěn rozdíl v rozšíření mezi těmi, co dosud nestudují a těmi, co studují i studium již absolvovali).
- 32 % zkol, které uvedly jako svou potřebu finance, nepodílelo zdroje z Oádného dotačního řízení.
- Nejvíce zkol, 44 % z celkového počtu zkol, se nepodílelo v minulém roce na aktivity PPRCH z dotací z městských částí, **39 % z celkového počtu žkol ze Zdravého města Praha**, 39 % od rodičů, 15 % z vlastního rozpočtu a jen 7 % z MěSTMT (dále viz podrobná tabulka u dané otázky).